

Blik op de levensweg

Na bijna 50 jaar nam hij afscheid van zijn bedrijf. Trouw ging hij er naar toe, elk ochtend. Ziek was hij bijna niet, behalve dat ene jaar, die rotziekte had ook hem geveld. Maar hij knokte zich terug en kwam er bovenop. Weliswaar getekend door kuren, en anders – hij rookte niet meer en realiseerde zich als geen ander hoe kwetsbaar mensen zijn – maar niet minder gedreven om zich in te zetten voor *zijn* organisatie.

Zijn afscheid was een feest van ontmoeting en herinnering. De kantine, die nu bedrijfsrestaurant heette, was voor de gelegenheid zo ingericht dat we met veel mensen konden luisteren naar de onvermijdelijke toespraken, maar er was ook muziek. Wat was er veel veranderd. De verwondering was groot. Moest je in de beginjaren als je op kantoor kwam de kachel nog aanmaken, nu heb je een op afstand bestuurbaar klimaatsysteem. Hoe pa-

radoxaal zei hij, vroeger mopperden we dat je kolen moest scheppen, dat gaf wel rommel maar als die kachel eenmaal snorde zat je er behaaglijk bij. Nu was het voor de een te koud, voor de ander te warm, de ramen kon je niet meer open zetten en van de collega's en medewerkers hoorde hij ook regelmatig klachten over het binnenklimaat. Dat woord kende je vroeger niet.

Vroeger bracht ieder zijn pakje brood mee, nu was er op alle vestigingen een (gesubsidieerde) cateraar. Niet altijd even logisch want een frisse neus halen tussen de middag, een broodje bij de bakker halen of lunchen in een restaurantje – die Fransen hebben dat toch leuk voor elkaar – schoot er maar wat vaak bij in. Een puriteins protestants arbeidsethos had hij, en dan te bedenken dat hij katholiek was. Later moest hij vaak op reis, om managementoverleggen bij te wonen, met de trein mee, kon je de ochtendkrant lezen of al je vergaderstukken. Het leukste van de vergaderingen was de tijd eromheen. Dan hoorde je nog eens wat van de collega's.

Tijdens de receptie komt een van zijn kleinkinderen hem vertellen dat er sappige uitspraken uit de toespraken getwitterd zijn. Nu hij afscheid neemt is toch echt alles anders: 'Het kan verkeren' zei Bredero. Bij al dat moderne gedoe dat je elkaar niet meer hoeft te zien om goed samen te werken zal een variant op die andere uitspraak van Bredero van toepassing zijn: al siet men de lui niet - men kent se ook niet¹. 'Niet zo cynisch', sprak hij zichzelf toe. 'Het gaat er tenslotte toch om dat je elkaar kent en gekend wordt. Dat maakt het verschil! Laat ik maar hopen dat al die collega's die anders dan ik morgen weer aan het werk gaan er zo in staan: dan werk en leef je tegelijk!'

¹Bredero zei: al siet men de lui - men kent se niet (Dat je mensen kent, wil niet zeggen dat je weet wie zij zijn)

*Wim Pullen
Center for People and Buildings*